

B O G A N M E L D E L S E R

Consumer Credit: Report of the Committee. Presented to Parliament by the Secretary of State for Trade and Industry. London: Her Majesty's Stationery Office, 1971. 632 pp. Pris: £ 3,40.

På baggrund af den debat der i Storbritannien har været ført om forbrugerkreditens forhold, herunder især de betydelige omkostninger ved de forskellige former for forbrugerkredit, nedsatte den daværende britiske regering i juli 1968 en kommission med Lord Crowther som formand til at undersøge den eksisterende lovgivning og praksis vedrørende ydelse af kredit til enkeltpersoner til finansiering af køb af varer og tjenesteydelser i forbrugsøjemed. Kommissionen skulle desuden på basis heraf afveje fordelé og ulemper ved eksisterende og mulige alternative former for ydelse af sådan kredit under hensyntagen til såvel forbrugernes, de handlendes som kreditgivernes interesser og komme med forslag desangående.

Kommissionen giver i sin betænkning – der blev offentliggjort i foråret 1971 – en belysning af forbrugerkreditens nuværende omfang og struktur, ligesom man i et vist omfang har forsøgt at belyse vilkårene for de forskellige former for forbrugerkredit.

Begrebet forbrugerkredit opfatter kommissionen ret bredt som omfattende såvel den kreditydelse, der sker i forbindelse med køb af forbrugsgoder – den såkaldte vendor credit – der dækker omkring 70 pct. af de samlede ydede forbrugerkreditter, som egentlige lån, der optages i forbrugsøjemed, uden at lånet er knyttet til købet af nærmere bestemte varer eller tjenesteydelser – den såkaldte lender credit. Også visse former for leje af forbrugsgoder indgår i undersøgelsen. Derimod har det principielt ikke været kommissionens opgave at belyse forholdene omkring de erhvervs-mæssige kreditter. Når disse alligevel i et vist omfang inddrages, skyldes dette dels eksistensen af en række mellemformer mel-

lem forbrugskreditter og egentlige erhvervs-mæssige kreditter, dels og navnlig at den eksisterende statistik vedrørende forbrugerkredit i Storbritannien er mangelfuld, således at en skarp grænsedragning ikke altid har kunnet gennemføres.

Kommissionen har især koncentreret sig om den mellemlange kredit, der dækker de væsentligste former for forbrugerkredit. Selv om udviklingen på dette område i de senere år har taget fart i retning af en vækst i antallet af institutioner og selskaber, der yder sådan kredit, står de britiske forretningsbanker og de såkaldte Finance Houses fortsat som de betydeligste formidlere.

For bankernes vedkommende sker forbrugerkreditgivningen i det væsentlige indirekte i form af kreditgivning til forhandlere og producenter af forbrugsgoder, men bankerne er dog gået mere aktivt ind i den direkte kreditformidling til forbrugersformål gennem ydelse af personlige lån. Denne form for forbrugslån har imidlertid ikke fået noget stort omfang som følge af, at bankernes långivning navnlig på disse områder har været underkastet begrænsninger. Herudover har bankerne skaffet sig betydelige kapitalinteresser i adskillige Finance Houses, der tager sig af den direkte forbrugerfinansiering.

Ved siden af de traditionelle formidlere er der i de senere år fremkommet en række nye formidlere af forbrugerkredit. Den udvikling må ses i sammenhæng med indførelsen af nye kredit- og lejeformer som f.eks. kreditkort og leasing, som også kendes herhjemme. Herudover er en række institutioner, der ikke hidtil har ydet forbrugerkredit, begyndt herpå. Det gælder eksempelvis den britiske postgiro, der i modsætning til hvad der er tilfældet herhjemme yder personlige lån til kontohaverne.

For så vidt angår de lange forbrugslån har kommissionen særligt beskæftiget sig med tillægslåntagningen i fast ejendom,

B O G A N M E L D E L S E R

Consumer Credit: Report of the Committee. Presented to Parliament by the Secretary of State for Trade and Industry. London: Her Majesty's Stationery Office, 1971. 632 pp. Pris: £ 3,40.

På baggrund af den debat der i Storbritannien har været ført om forbrugerkreditens forhold, herunder især de betydelige omkostninger ved de forskellige former for forbrugerkredit, nedsatte den daværende britiske regering i juli 1968 en kommission med Lord Crowther som formand til at undersøge den eksisterende lovgivning og praksis vedrørende ydelse af kredit til enkeltpersoner til finansiering af køb af varer og tjenesteydelser i forbrugøjemed. Kommissionen skulle desuden på basis heraf afveje fordelé og ulemper ved eksisterende og mulige alternative former for ydelse af sådan kredit under hensyntagen til såvel forbrugernes, de handlendes som kreditgivernes interesser og komme med forslag desangående.

Kommissionen giver i sin betænkning – der blev offentliggjort i foråret 1971 – en belysning af forbrugerkreditens nuværende omfang og struktur, ligesom man i et vist omfang har forsøgt at belyse vilkårene for de forskellige former for forbrugerkredit.

Begrebet forbrugerkredit opfatter kommissionen ret bredt som omfattende såvel den kreditydelse, der sker i forbindelse med køb af forbrugsgoder – den såkaldte vendor credit – der dækker omkring 70 pct. af de samlede ydede forbrugerkreditter, som egentlige lån, der optages i forbrugøjemed, uden at lånet er knyttet til købet af nærmere bestemte varer eller tjenesteydelser – den såkaldte lender credit. Også visse former for leje af forbrugsgoder indgår i undersøgelsen. Derimod har det principielt ikke været kommissionens opgave at belyse forholdene omkring de erhvervs-mæssige kreditter. Når disse alligevel i et vist omfang inddrages, skyldes dette dels eksistensen af en række mellemformer mel-

lem forbrugskreditter og egentlige erhvervs-mæssige kreditter, dels og navnlig at den eksisterende statistik vedrørende forbrugerkredit i Storbritannien er mangelfuld, således at en skarp grænsedragning ikke altid har kunnet gennemføres.

Kommissionen har især koncentreret sig om den mellemlange kredit, der dækker de væsentligste former for forbrugerkredit. Selv om udviklingen på dette område i de senere år har taget fart i retning af en vækst i antallet af institutioner og selskaber, der yder sådan kredit, står de britiske forretningsbanker og de såkaldte Finance Houses fortsat som de betydeligste formidlere.

For bankernes vedkommende sker forbrugerkreditgivningen i det væsentlige indirekte i form af kreditgivning til forhandlere og producenter af forbrugsgoder, men bankerne er dog gået mere aktivt ind i den direkte kreditformidling til forbrugersformål gennem ydelse af personlige lån. Denne form for forbrugslån har imidlertid ikke fået noget stort omfang som følge af, at bankernes långivning navnlig på disse områder har været underkastet begrænsninger. Herudover har bankerne skaffet sig betydelige kapitalinteresser i adskillige Finance Houses, der tager sig af den direkte forbrugerfinansiering.

Ved siden af de traditionelle formidlere er der i de senere år fremkommet en række nye formidlere af forbrugerkredit. Den udvikling må ses i sammenhæng med indførelsen af nye kredit- og lejeformer som f.eks. kreditkort og leasing, som også kendes herhjemme. Herudover er en række institutioner, der ikke hidtil har ydet forbrugerkredit, begyndt herpå. Det gælder eksempelvis den britiske postgiro, der i modsætning til hvad der er tilfældet herhjemme yder personlige lån til kontohaverne.

For så vidt angår de lange forbrugslån har kommissionen særligt beskæftiget sig med tillægslåntagningen i fast ejendom,

der under delvis uorganiserede former har taget et betydeligt opsving i de senere år på baggrund af den inflationære udvikling i ejendomsværdierne, et problem der heller ikke er ukendt her i landet.

Da der ikke foreligger nogen officiel statistik over forbrugerkreditens vilkår, har kommissionen ladet et markedsanalyseinstitut foretage en undersøgelse heraf. Undersøgelsen viser, at de effektive renter, der betales for forbrugerkreditter, er af en betragtelig størrelsesorden, hvortil kommer, at der er betydelige forskelle i effektiv rente for forskellige former for forbrugerkredit. For samme type forbrugerkredit kan der endvidere konstateres forskelle afhængig af, hvem der yder kreditten, ligesom låntagerens sociale status i nogen grad indvirker på rentens højde. Kommissionen tager undersøgelsens resultater som udtryk for, at konkurrencen mellem de forskellige forbrugerkreditydende institutter og selskaber i Storbritannien er svag. Dette synes ikke mindst at stå i forbindelse med det forhold, at den væsentligste del af forbrugerkredit ydes i forbindelse med køb af forbrugsgoder hvorfor konkurrencen mellem de kreditydende institutioner i højere grad tager sigte på forhandlerne end på forbrugerne. Et udbredt ukendskab hos forbrugerne til de forskellige former for forbrugerkredit og til vilkårene herfor er endvidere en medvirkende årsag.

Kommissionen har endvidere ladet markedsanalyseinstituttet undersøge udbredelsen af de forskellige typer af forbrugerkredit fordelt på en række socio-økonomiske indikatorer såsom alder, køn, status, indkomst og bopæl. De vigtigste former for forbrugerkredit viste sig at være leje med forkøbsret (hire-purchase), idet 49 pct. af de adspurgte oplyste, at de anvender denne kreditform, leje af TV (37 pct.) og postordrekøb på kredit (28 pct.). Aldersgruppen fra 25 til 44 år er de flittigste brugere af forbrugerkredit. Postordrekredit anvendes dobbelt så hyppigt hos kvinderne som hos mændene, der til gengæld i langt højere grad benytter sig af direkte lån hos de finansielle institutioner. Det traditio-

nelle kønstrollemønster slår således tydeligt igennem på forbrugerkreditområdet. Anvendelse af forbrugerkredit har vundet størst udbredelse hos faglærte arbejdere og mindre selvstændige erhvervsdrivende og lavere funktionærer og mindst udbredelse hos større selvstændige erhvervsdrivende og højere funktionærer, som i forhold til de øvrige statusgrupper især finansierer kreditten med direkte lån hos banker m.v. Fordelingen på indkomst giver et hertil svarende billede. Endvidere er forbrugerkreditens fordeling på varegrupper og butikksformer m.v. undersøgt.

På denne baggrund stiller kommissionen forslag om gennemførelse af to nye love til afløsning af den hidtidige lovgivning på forbrugerkreditområdet. The Lending and Security Act skal omfatte låneelementet i alle kredittransaktioner, private som kommercielle, idet lån mod pant i fast ejendom dog ikke skal være omfattet af loven.

Med hensyn til sikkerhedsspørgsmålet foreslår kommissionen en ændring derhen, at alle former for sikkerhedsstillelse lige-stilles med pant i løsøre. Der gives herved adgang for debitorerne til i noget videre omfang at disponere over goderne, end det er tilfældet under den nuværende lovgivning. For at modvirke misbrug i den anledning foreslår kommissionen indført en registrering af panterettigheder i løsøre.

For særligt at beskytte forbrugeren foreslås gennemført en lov, The Consumer Sale and Loan Act, der regulerer alle forbrugerkredittransaktioner. For at en forbrugerkredit er omfattet af den lovs bestemmelser, skal en række kriterier være opfyldt med hensyn til lånets størrelse, låntager og -givers art, rentens højde, afdragsperiodens længde og antal afdrag. Som eksempler kan nævnes, at loven kun dækker kreditter op til 2000 £, med en rente der overstiger diskontoen med 2½ pct. point (herved undtages de fleste bank- og sparekasselån) og som skal tilbagebetales med mindst tre afdrag.

Beskyttelsesforanstaltninger i loven retter sig først mod kontaktfasen (annon-

cering, skiltning, dørsalg m.v.), hvor der fastsættes en række regler, f.eks. forbud mod falsk eller misvisende reklame og krav om oplysning om de faktiske kreditomkostninger i form af den effektive rente. Oplysningspligt vedr. den effektive rente i låneforhold er også foreslået her i landet (Justitsministeriet, 1971. *Betænkning om åger*. Betænkning nr. 604. København).

Derefter er der fastsat regler for kontraktudformning og rammer for vilkårene, herunder bestemmelser om en faktisk maksimalrente på 48 pct., idet låneforhold med en effektiv rente på mere end 48 pct. underkastes særlig kontrol (der er ikke stillet forslag om en sådan bestemmelse i den danske ågerbetænkning).

For det tredje indføres en række bestemmelser om beskyttelse af forbrugeren efter kontraktens indgåelse f.eks. vedr. retten til at træde tilbage, restancer og egentlige nødlidende kontrakter. Kommissionen påpeger i denne sammenhæng behovet for et mere »forbrugervenligt« retssystem.

Kommissionen foreslår, at administrationen af The Consumer Sale and Loan Act, herunder det i denne lov anbefalede licenssystem for ydere af forbrugerkredit, samt af det i The Lending and Security Act nævnte register for panterettigheder i løsøre, overlades til en Consumer Credit Commission. Denne har desuden til opgave at

være ombudsmand inden for forbrugerkreditområdet, d.v.s. fungere som klageinstans og af egen kraft tage sager op. I erkendelse af, at forbrugerbeskyttelse ikke blot er et lovgivningsspørgsmål foreslår kommissionen, at ombudsmanden skal forestå et oplysningsarbejde blandt forbrugerne om forbrugerkreditens fordele og ulemper.

Selvom hovedvægten er lagt på en gennemgang af den eksisterende lovgivning på forbrugerkreditområdet og på forslag til en revision heraf, indeholder betænkningen en grundig belysning af forbrugerkredit set fra kreditpolitiske og forbrugerpolitiske synsvinkler. Fra et dansk synspunkt har disse afsnit af betænkningen særlig interesse, fordi de behandler problemkrede, som i de senere år har tiltrukket sig stigende opmærksomhed. Her i landet findes der således kun ganske få og sporadiske oplysninger om forbrugerkredit, hvilket også ses at være erkendt i Skak-Nielsen udvalgets første delbetænkning (Økonomiministeriet, 1971. *Betænkning om en statistisk belysning af pantebrevsmarkedet*. Betænkning nr. 616. København).

Ole Zacchi*

* Sekretær i Danmarks Statistik.

Andreas Wildt*

* Sekretær i Danmarks Nationalbank.

MODTAGEN LITTERATUR

BOSERUP, ESTER: *Woman's role in economic development*. London: George Allen & Unwin, 1970. 283 pp. 55 s.

DAHLMAN, CARL JOHAN og ANDERS KLEVMARKEN: *Den privata konsumtionen 1931-1975*. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1971. 158 pp.

MATTHIESSEN, P. C.: *Befolkningens vækst: Årsager og konsekvenser*. København: Berlingske forlag, 1971. 151 pp.

RYDÉN, BENGT: *Fusioner i svensk industri*. Stockholm: Industriens Utredningsinstitut, 1971. 246 pp.

SHEPPARD, THOMAS F.: *Lourmarin in the eighteenth century*. Baltimore & London: Johns Hopkins, 1971. 248 pp. \$ 11,00.

STEIGER, OTTO: *Studien zur Entstehung der Neuen Wirtschaftslehre in Schweden*. Wirtschaftswissenschaftliche Abhandlungen, Heft 28. Berlin: Duncker & Humblot, 1971. 235 pp. DM 68,60.

WEDEBYE, JØRGEN: *Befolkningsforhold*. København: G. E. C. Gad, 1971. 100 pp. Kr. 23,00.

WESTERGÅRD, KAJ og JENS BJERREGAARD CHRISTENSEN: *Sociale forhold*. København: G. E. C. Gad, 1971. 96 pp. Kr. 18,00.

WESTERGÅRD, KAJ: *Socialreformundersøgelserne*. Bd. 3: *De sociale ydelser*. Socialforskningsinstituttet, Publikation nr. 49. København: Teknisk forlag, 1971. 189 pp. Kr. 28,00.

WINDING PEDERSEN, H.: *Varedistributionens struktur og omkostninger*. Københavns Universitets Økonomiske Institut, Studier nr. 16. København: G. E. C. Gad, 1971. 182 pp.

International reserves: Needs and availability. Papers and proceedings from seminar at the International Monetary Fund June 1-3, 1970. Washington: International Monetary Fund, 1970. 552 pp. \$ 6,00.